

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK
SPELDERHOLT

ARCHEOLOGISCH INVENTARISEREND VELDONDERZOEK

ESPRIT PLANONTWIKKELING BV

5 november 2008
110302.001577

Inhoud

Samenvatting	3
1.1 aanleiding	3
1.2 verwachtingsmodel	3
1.3 methodiek	3
1.4 resultaten	3
1.5 conclusies en aanbevelingen	3
2 Inleiding en Onderzoekskader	4
2.1 Aanleiding en doel onderzoek	4
2.2 De onderzoekslocatie	4
2.3 Administratieve gegevens	4
3 Vooronderzoek	5
3.1 Beschrijving van de onderzoeksopdracht	5
3.1.1 Verwachtingsmodel	5
3.1.2 Vraagstelling	5
4 Veldonderzoek	6
4.1 Werkwijze	6
4.2 resultaten Booronderzoek	6
4.2.1 Locatie A	6
4.2.2 Locatie B	7
4.2.3 Locatie C	7
5 Conclusies	9
5.1 conclusies	9
5.2 Selectieadvies	9
Bijlage 1 Bronnen.	11
Bijlage 2 Onderzoeksgebieden, A, B en C.	12
Bijlage 3 Boorpunten onderzoeksgebied A	13
Bijlage 4 Boorpunten onderzoeksgebied B	14
Bijlage 5 Boorpunten onderzoeksgebied C	15
Bijlage 6 Verstoringen deelgebied A	16
Bijlage 7 Boorstaten	17

Samenvatting

1.1

AANLEIDING

De aanleiding voor het onderzoek is de herontwikkeling van de locatie Spelderholt en Riant. Op basis van een programma van eisen opgesteld door de gemeente Apeldoorn is een inventariserend veldonderzoek door Arcadis in augustus 2006 uitgevoerd. Het onderzoeksgebied bestaat uit drie gebieden ten westen van Beekbergen.

1.2

VERWACHTINGSMODEL

Het verwachtingsmodel voor alle drie de gebieden is dat er archeologische waarden te verwachten zijn in de vorm van nederzittings- en begravingssporen uit de vroege prehistorie tot en met de Vroege Middeleeuwen.

1.3

METHODIEK

Het onderzoek is uitgevoerd door middel van handboringen met een edelman van 12 cm en de archeologisch interessante lagen zijn gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 8 en 4 mm.

1.4

RESULTATEN

De resultaten van het onderzoek hebben uitgewezen dat er voor de deelgebieden B en C geen aanwijzingen waren voor een es en wegens het ontbreken van archeologische indicatoren ook geen aanwijzingen voor bewoning. In deelgebied A zijn nog wel resten van een es in het gebied te vinden, met een dikte tussen de 40 en 80 cm. Onder de es is nog een restant van het oude bodemprofiel aanwezig maar buiten een vondst van een scherf middeleeuws aardewerk en houtskool zijn er verder geen archeologische indicatoren aangetroffen.

1.5

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De conclusie is voor deelgebieden B en C, dat er geen archeologische waarden verwacht worden. Voor deelgebied A is de verwachting dat het gebied in gebruik was in de middeleeuwen als akkerland. Sporen van bewoning uit de middeleeuwen wordt niet verwacht vanwege het ontbreken van voldoende aantallen materiaal. Materiaal uit de Prehistorie is niet aangetroffen en de verwachting is dat de bewoning zich op de meer zuidelijk gelegen hoogte heeft bevonden. Ook voor locatie A wordt geen archeologisch vervolg onderzoek aanbevolen.

HOOFDSTUK 2 Inleiding en Onderzoekskader

2.1 AANLEIDING EN DOEL ONDERZOEK

Het in dit rapport weergegeven onderzoek is door ARCADIS uitgevoerd in opdracht van de Esprit Planontwikkeling bv. Het doel van het onderzoek is om voor een drietal locaties in kaart brengen welke archeologische waarden aanwezig zijn. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van het Programma van Eisen dat door de gemeente Apeldoorn is opgesteld¹.

2.2 DE ONDERZOEKSLOCATIE

Het plangebied ligt ten zuiden van Apeldoorn en ten westen van Beekbergen en bestaat uit drie onderzoekslocaties (A, B en C; zie bijlage 1).

2.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Tabel 2.1
Administratieve gegevens

Objectgegevens onderzoek	
Landelijk registratienummer (CIS-code)	Locatie A = 18409, locatie B = 18414 en C = 18415
Opdrachtgever	Gemeente Apeldoorn
Plaats	Beekbergen
Gemeente	Apeldoorn
Toponiem	Spelderholt en Riant
Centrum Coördinaten (RD)	A: 193290 / 463785; B: 193556 / 464974; C: 193570 / 464590
Huidig gebruik	Grasland en bebouwing/erf
Uitvoerder	ARCADIS regio BV
Bevoegd gezag	Gemeente Apeldoorn)
Uitvoeringsperiode onderzoek	Augustus/september 2006
Beheerder en plaats documentatie	Arcadis Regio B.v Hoofddorp

¹ Programma van Eisen 2006-01 (concept v1 13 juni 2006) opsteller M.H. Wispelwey.

HOOFDSTUK

3

Vooronderzoek

3.1

BESCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT

Als basis voor dit Inventariserend Veldonderzoek is een Programma van eisen door de gemeente Apeldoorn opgesteld met daarin een samenvatting van het bureauonderzoek voor de drie locaties. In dit Programma van Eisen zijn de volgende specifieke onderzoeksvragen verwoord.

3.1.1

VERWACHTINGSMODEL

Het verwachtingsmodel voor alle drie de gebieden is dat er archeologische waarden te verwachten in de vorm van nederzittings- en begravingssporen uit de vroege prehistorie tot en met de Vroege Middeleeuwen. De verwachte materiaal categorieën bestaan uit vuursteen, natuursteen, aardewerk en verkoolt organisch materiaal. De vondsten of vondstlagen worden direct onder de bouwvoor verwacht op een diepte van ca. 25 cm -mv.

3.1.2

VRAAGSTELLING

De onderzoeksvragen voor het onderzoek zijn:

- Is het bodemprofiel in tact?
- Is er een enk aanwezig en is deze op het diepere niveau intact?
- Bevinden zich archeologische indicatoren in de bodem en tot welke periode behoren die?
- Wat is de conserveringsgraad van de bewoningslaag onder de enk?

Het onderzoek dient deze onderzoeksvragen te beantwoorden en aanbevelingen te geven voor de noodzaak van archeologisch vervolgonderzoek.

HOOFDSTUK

4 Veldonderzoek

4.1

WERKWIJZE

In het programma van eisen is de werkwijze voor het veldonderzoek weergegeven. De veldwerkstrategie heeft als doel inzicht te verkrijgen in de gaafheid van het bodemprofiel en om vast te kunnen stellen of er sprake is van een (gedeeltelijk) ongeroerde enk zal met behulp van een edelmanboor het drietal locaties onderzocht dienen te worden. Het aantal boringen bedraagt 12 per hectare. Indien na een kleiner aantal boringen al een antwoord gegeven kan worden op bovengestelde onderzoeksvragen kan het aantal boringen beperkt worden. Bij boringen in een ongeroerde context wordt het monster gezeefd.

Het veldwerk dient te worden uitgevoerd conform de normen en richtlijnen zoals vermeld in de KNA versie 2.2. De uitwerking dient te worden uitgevoerd conform de ROB-specificaties en dient te resulteren in een rapportage.

4.2

RESULTATEN BOORONDERZOEK

De drie gebieden zijn onderzocht met boringen in een verspringen grid van 25 bij 35 meter. De boringen zijn gezet in combinatie met boringen voor het milieu op de locaties B en C. Op locatie A was het combineren van boringen niet mogelijk en zijn de boringen voor het archeologisch onderzoek apart uitgevoerd. De boorbeschrijvingen zijn voor locatie B en C gedaan in samenwerking met milieu voor de diepe boringen. Op locatie A zijn alle boringen beschreven. Van alle boringen met een intact bodemprofiel zijn de relevante bodemlagen gezeefd en nagekeken op archeologische indicatoren.

4.2.1

LOCATIE A

Locatie A is voor het gedeelte met een hoge verwachting onderzocht (bijlage 3). De boringen hebben in dit deel van het gebied één archeologische indicator opgeleverd in de vorm van een klein stuk gedraaid aardewerk. Het aardewerk is met steengruis gemagert en is in de Middeleeuwen te dateren. De boringen vertonen een intact bodemprofiel voor het grootste deel van het gebied (bijlage 6). De opbouw van het profiel is een bouwvoor van 10 tot 30 cm gevolgd door zwak lemig fijn zand, humeus grindhoudend en bruin. Deze laag is geïnterpreteerd als es en de dikte is tussen de 40 en 80 cm. Daaropvolgende lagen variëren van licht grijsbruin, grijsbruin tot licht bruin. Rond 100 cm –mv. worden de lagen roodbruin door de aanwezigheid van roest en dat is de grens van de gemiddeld hoogste grondwaterstand.

Op locatie A is een groot deel van het profiel intact met uitzondering van een zone langs de weg in het zuiden en ter hoogte van boring 321 een leiding.

In de boringen met een intact bodemprofiel is op een aantal plaatsen houtskool aangetroffen dat echter op gemiddeld 90 cm –mv is aangetroffen.

Verwachting

Op locatie A is onder de es nog gedeeltelijk een intacte bodem aanwezig. Deze lagen kenmerken zich door een grijsbruine of bruingrijze kleur. In deze lagen is in sommige boringen Houtskool aangetroffen. Het houtskool is echter niet in combinatie met andere indicatoren aangetroffen. In boring 318 is een middeleeuws stukje aardewerk aangetroffen in een homogene laag, mogelijk een oude ploegzone. Deze laag begint op 90 –mv. en 10 cm lager is de grens van de gemiddeld hoogste grondwaterstand aanwezig. In de andere boringen is deze laag niet zo duidelijk waargenomen en is deze vermoedelijk opgenomen in de es. In de zuidelijke boringen is op 125 (boring 324) en 140 (boring 328) –mv. een sterk grindhoudende laag aangetroffen.

De verwachting voor het gebied is dat onder de es nog een gedeeltelijk intact bodemprofiel aanwezig is. Tijdens het veldonderzoek is één stukje middeleeuws aardewerk aangetroffen dat duidt op gebruik in de Middeleeuwen. Sporen van bewoning onder de es worden niet verwacht wegens het ontbreken van archeologische indicatoren. Het houtskool dat in een aantal boringen is in de lagen onder de es aangetroffen en kan duiden op bewoning in de nabije omgeving. Ten zuiden van het gebied is een duidelijke verhoging van het landschap zichtbaar en de verwachting is dat bewoning in de prehistorie zich daar heeft geconcentreerd.

4.2.2

LOCATIE B

Deze locatie is niet hetzelfde als in het PvE wordt beschreven. Deelgebied B zoals in de bijlage van het PvE is aangegeven is komen te vervallen en in plaats daarvan is een perceel is een kleiner perceel onderzocht (zie bijlage 4). Het perceel is een bosperceel en grenst aan de Englanderholt en Spelderholt. Het perceel heeft een omvang van 0,2 ha. Het boorprofiel op dit perceel bestond uit een bouwvoor van zeer fijn zand tussen de 20 en 60 cm gevolgd door roesthoudende matig fijn zand. Op dit perceel is geen es aangetroffen vrijwel direct overgaand in matig fijn zand met roest. Het bodemprofiel is intact maar is gedeeltelijk opgehoogd met grond waarschijnlijk afkomstig van de naastgelegen weg.

Verwachting

Op locatie B is geen aanwijzing gevonden van een es en in de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4.2.3

LOCATIE C

Locatie C ligt in het noorden en op het perceel is manege Riant gevestigd (bijlage 5). Het perceel is grotendeels bebouwd met een manege, stallen en het oppervlak is merendeels bestraat met straatstenen. In het gebied zijn rond de bebouwing boringen gezet. En het merendeel van de boringen in het middenterrein heeft een verrommeld bodemprofiel van 50 tot 70 cm gevolgd door lichtbruin geel matig fijn zand. De boringen die een intact profiel vertoonden vertoonden een bosbodem van donder zeer fijn zand tot een diepte van 50 gevolgd door matig fijn zand.

Verwachting

Locatie C is grotendeel bebouwd en het grootste gedeelte van het gebied is verstoord tot minimaal 50 cm –mv. De boringen met een intact bodemprofiel tonen geen es maar een natuurlijke bosbodem aan en in de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

HOOFDSTUK 5 Conclusies

5.1 CONCLUSIES

Aan de hand van het Programma van Eisen worden voor de verschillende locaties de onderzoeksvragen beantwoord.

Is het bodemprofiel intact

- § Locatie A; Het bodemprofiel A is grotendeels intact met uitzondering van de plaatsen waar leidingen in de ondergrond aanwezig zijn.
- § Locatie B; Het bodemprofiel is intact en op sommige plaatsen is het opgehoogd met grond van de naastgelegen weg.
- § Locatie C; Het bodemprofiel is over het grootste deel van het gebied tot een diepte van minimaal 50 cm -mv. verstoord.

Is er een enk aanwezig en is deze op het diepere niveau intact?

- § Locatie A; Op deze locatie is een enk aanwezig en de onderkant van de enk lijkt op het diepere niveau intact.
- § Locatie B; Op deze locatie is geen enk aanwezig.
- § Locatie C; Op deze locatie is geen enk aanwezig.

Bevinden zich archeologische indicatoren in de bodem en tot welke periode behoren die?

- § Locatie A; In boring 318 is een stuk gedraaid aardewerk aangetroffen dat in de Middeleeuwen dateert. In aan aantal andere boringen is houtskool aangetroffen dat niet gedateerd is.
- § Locatie B; Op deze locatie zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.
- § Locatie C; Op deze locatie zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Wat is de conserveringsgraad van de bewoningslaag onder de enk?

- § Locatie A; De laag onder de enk is enkel in boring 318 aangetroffen als een mogelijke ploegzone. De conservering zal zich beperken tot anorganische of verkoolde materialen omdat de gemiddeld hoogste grondwaterstand 10 cm daaronder zit.
- § Locatie B en C; n.v.t.

5.2 SELECTIEADVIES

Op basis van het bovenstaande komen wij tot de volgende aanbevelingen:

Voor de locaties B en C wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen. Voor Locatie A wordt ook geen aanvullend archeologisch onderzoek aanbevolen. Ondanks de aanwezigheid van een es en een gedeeltelijk intact bodemprofiel onder de es wordt de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen op de locatie klein geacht. Deze zullen zich naar verwachting

eerder op de hogere delen ten zuiden van de locatie hebben bevonden in het geval van vindplaatsen uit de prehistorie. Voor de Middeleeuwen is de aanwezigheid van een es aanwijzing voor gebruik als akkerland maar het ontbreken van behoorlijke aantallen archeologische indicatoren geeft geen reden om bewoning op de locatie te verwachten.

De uiteindelijke beslissing over de implementatie van deze aanbevelingen (het selectiebesluit) is aan het bevoegde gezag, in dit geval de gemeente Apeldoorn.

BIJLAGE 1

Bronnen.

Gebruikte Literatuur:

Tol, A, P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen, 2004. Prospectief Boren. Een studie naar de betrouwbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. RAAP-rapport 1000, Amsterdam.

Overige Bronnen:

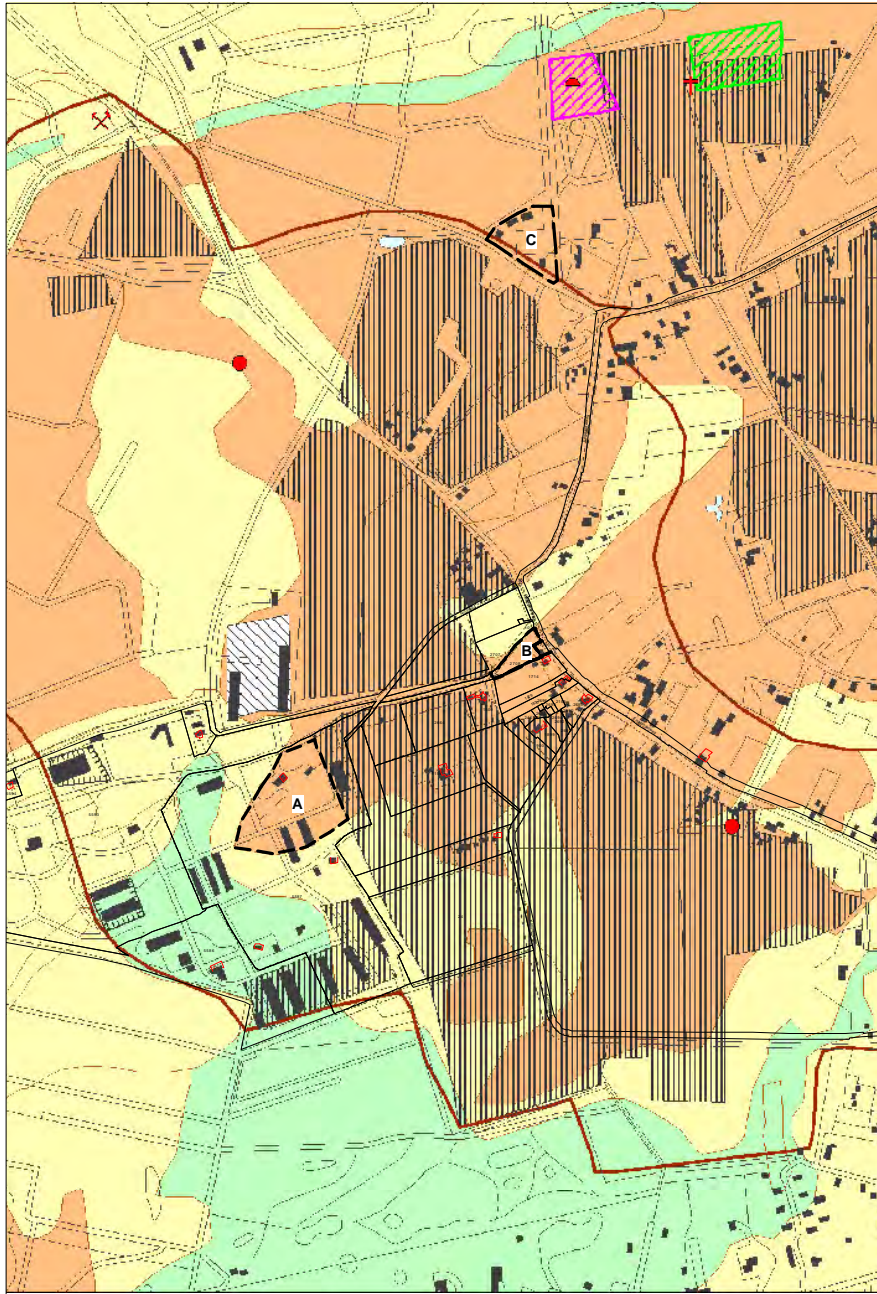
Programma van Eisen 2006-01 (concept v1 13 juni 2006), M.H. Wispelwey, Gemeente Apeldoorn.

ARCHIS II, archeologische database van Nederland. www.archis.nl

CVAK, 2004. Kwaliteitsnorm Nederlandse archeologie, versie 2.2.

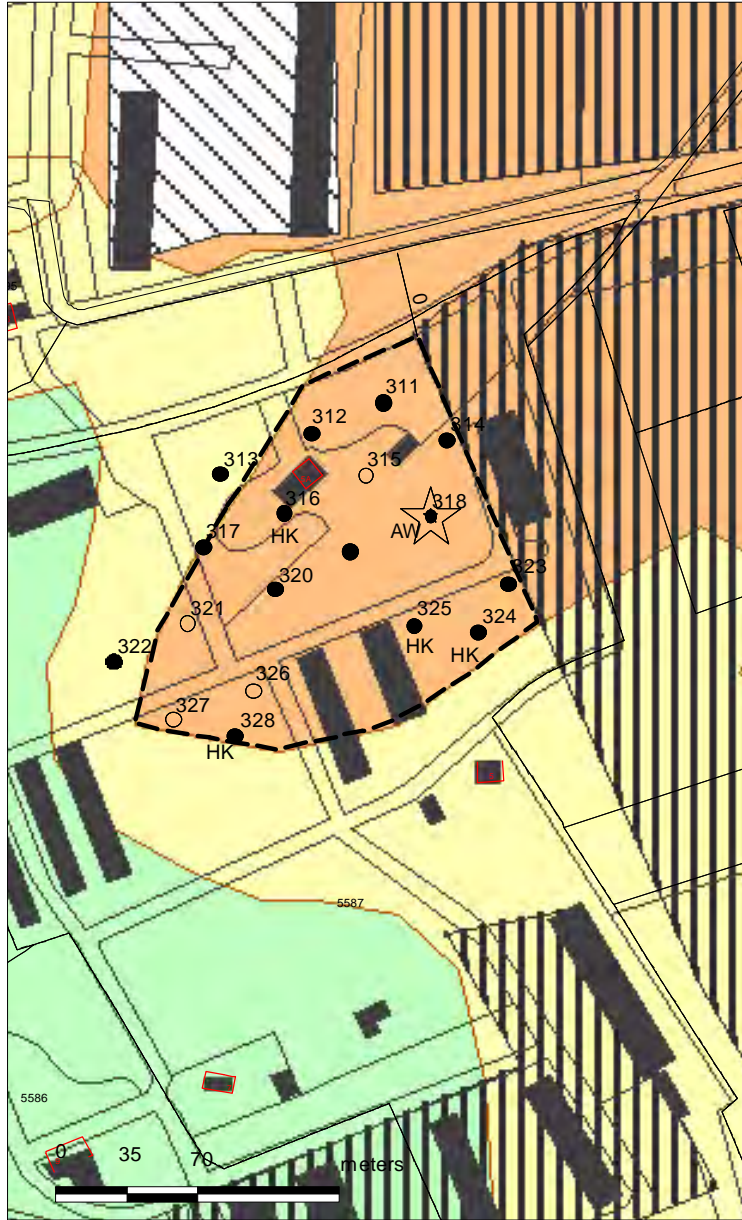
BIJLAGE 2

Onderzoeksgebieden, A, B en C.

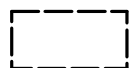

BIJLAGE 3

Boorpunten onderzoeksgebied A

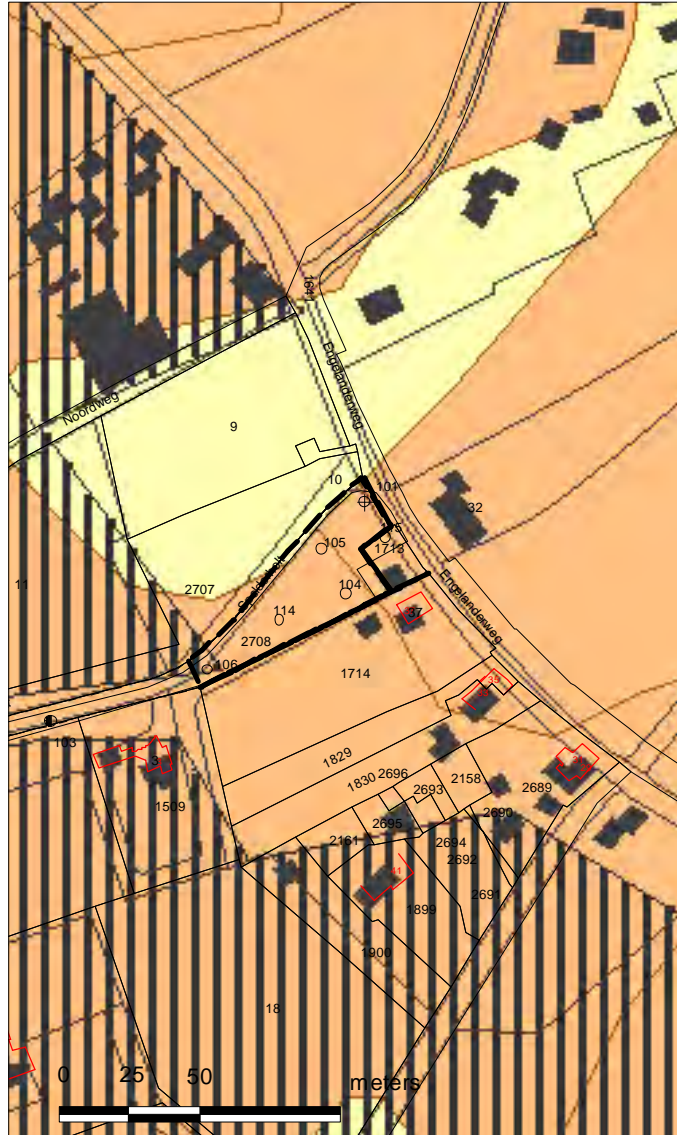

Locatie A boorpunten

- Onderzoeksgebied
- Boorpunten
- Aardewerk

BIJLAGE 4

Boorpunten onderzoeksgebied B

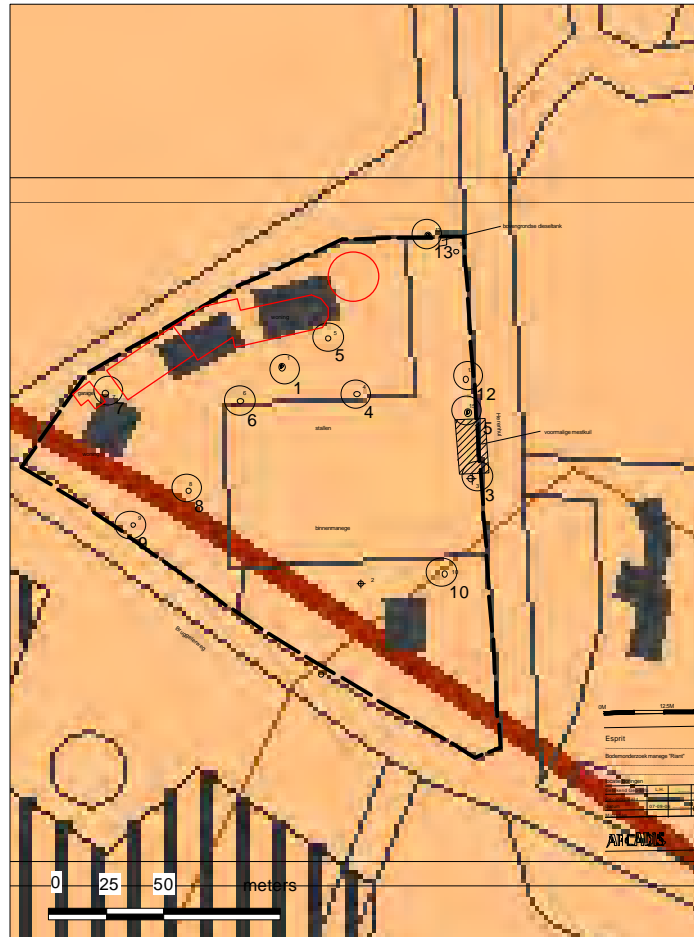

Locatie B boorpunten

- Onderzoeksgebied
- Boorpunten

BIJLAGE 5

Boorpunten onderzoeksgebied C

Locatie C boorpunten

○ Onderzoeksgebied

○ Boorpunten

BIJLAGE 6

Verstorings deelgebied A

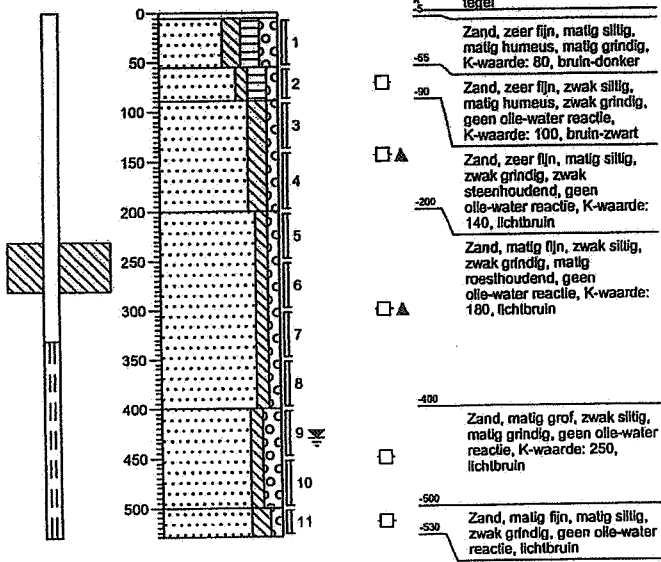

BIJLAGE 7 Boorstaten

Boring: 013

Datum: 09-08-2006
GWS: 430

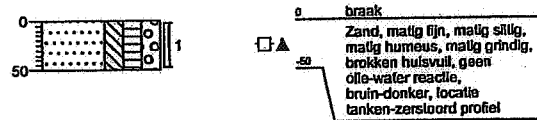
Opmerking:

Boring: 014

Datum: 09-08-2006
GWS:

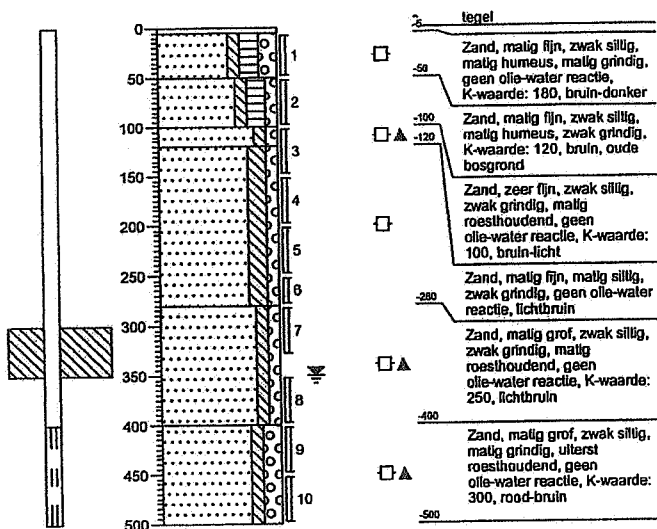
Opmerking:

Boring: 015

Datum: 10-08-2006
GWS: 350

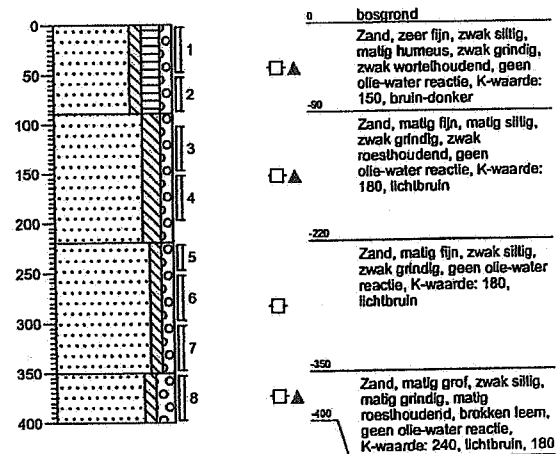
Opmerking:

Boring: 101

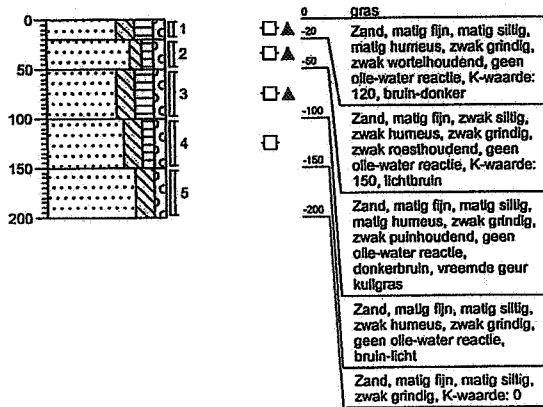
Datum: 10-08-2006
GWS:

Opmerking:

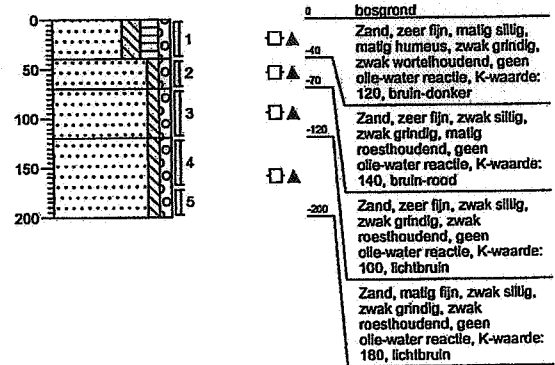
Boring: 102

Datum: 10-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

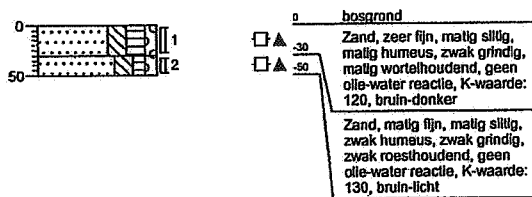
Boring: 103

Datum: 10-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

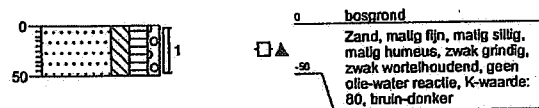
Boring: 104

Datum: 10-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

Boring: 105

Datum: 10-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

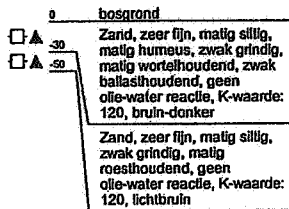
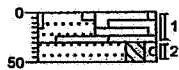

Boring: 106

Datum: 10-08-2006

GWS:

Opmerking:

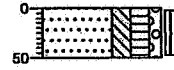

Boring: 107

Datum: 10-08-2006

GWS:

Opmerking:

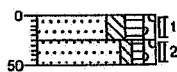

Boring: 108

Datum: 10-08-2006

GWS:

Opmerking:

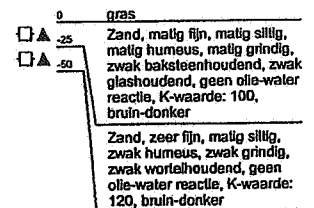
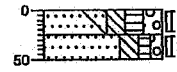

Boring: 109

Datum: 10-08-2006

GWS:

Opmerking:

Boring: 110
 Datum: 10-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

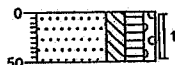
0 gras
 Zand, zeer fijn, matig siltig, matig humeus, zwak grindig, zwak baksteenhoudend, zwak puinhoudend, geen olie-water reactie, K-waarde: 60, bruin-donker, paardenwel

Boring: 111
 Datum: 10-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

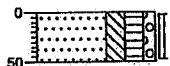
0 gras
 Zand, matig fijn, matig siltig, matig humeus, zwak grindig, geen olie-water reactie, K-waarde: 100, bruin-donker
 Zand, zeer fijn, sterk siltig, zwak grindig, matig roesthoudend, laagjes leem, geen olie-water reactie, lichtbruin

Boring: 112
 Datum: 10-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

0 gras
 Zand, zeer fijn, matig siltig, matig humeus, zwak grindig, matig wortelhoudend, geen olie-water reactie, K-waarde: 100, bruin-donker

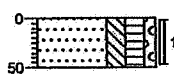
Boring: 113
 Datum: 10-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

0 gras
 Zand, matig fijn, matig siltig, matig humeus, zwak grindig, zwak wortelhoudend, geen olie-water reactie, K-waarde: 70, bruin-donker, harde grond

Boring: 114

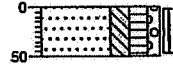
Datum: 10-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

0 bosgrond
 Zand, zeer fijn, matig siltig, matig humeus, zwak grindig, geen olie-water reactie, K-waarde: 120, bruin-rood

Boring: 115

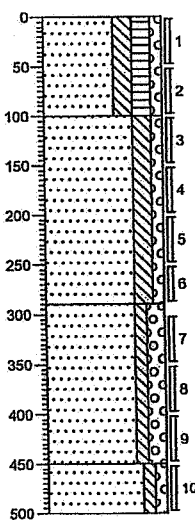
Datum: 10-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

0 bosgrond
 Zand, matig fijn, matig siltig, matig humeus, zwak grindig, zwak wortelhoudend, geen olie-water reactie, K-waarde: 120, bruin-donker

Boring: 116

Datum: 10-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

0 gras
 Zand, zeer fijn, matig siltig, matig humeus, zwak grindig, zwak roesthoudend, geen olie-water reactie, bruin-donker

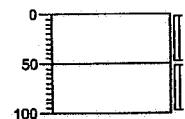
-100 Zand, matig fijn, matig siltig, zwak grindig, zwak roesthoudend, geen olie-water reactie, K-waarde: 200, lichtbruin

-200 Zand, matig grof, zwak siltig, matig grindig, sterk roesthoudend, geen olie-water reactie, K-waarde: 300, bruin-rood

-450 Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak grindig, zwak roesthoudend, geen olie-water reactie, K-waarde: 220, lichtbruin

Boring: 200AB

Datum: 11-08-2006
 GWS:
 Opmerking:

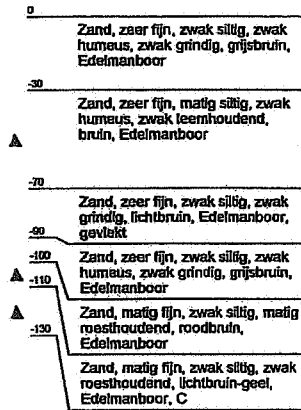
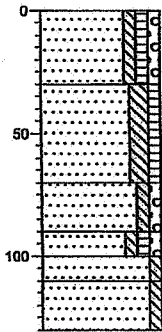

0
 -50 mm asbest zie tekening
 -100

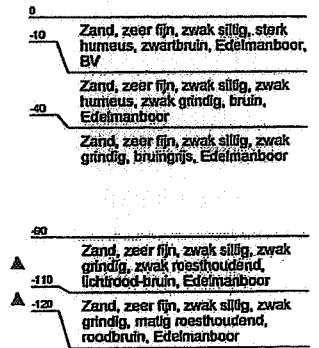
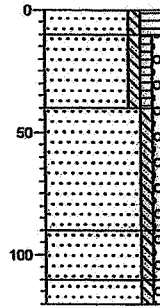
Boring: 312

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

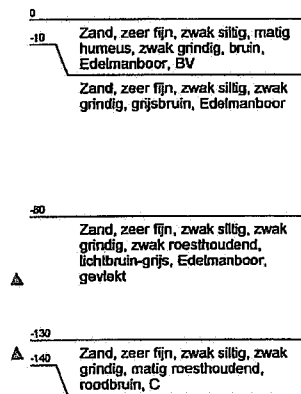
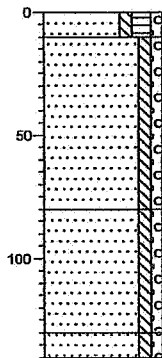
Boring: 311

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

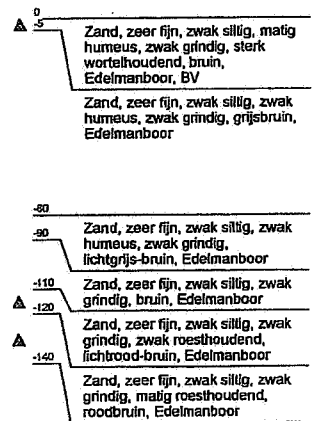
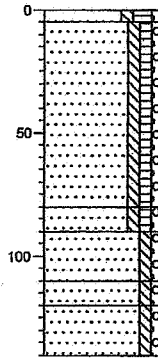
Boring: 313

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

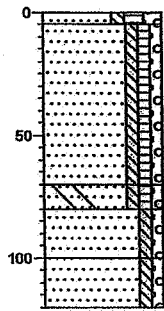
Boring: 314

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

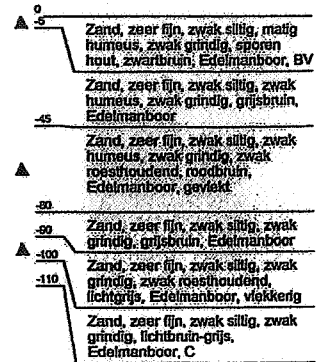
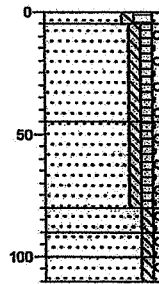
Boring: 315

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

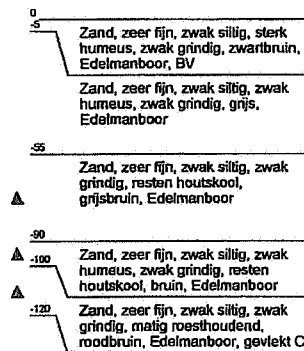
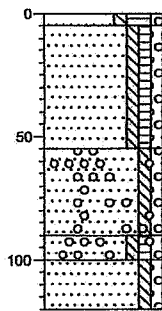
Boring: 317

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

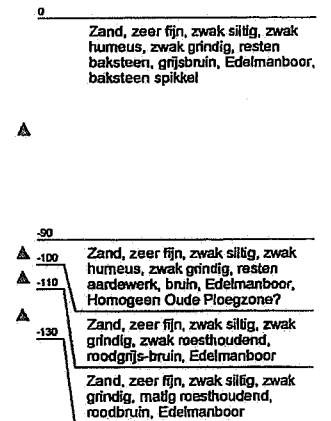
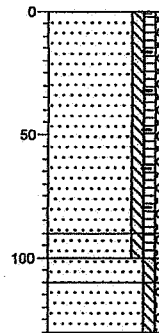
Boring: 316

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

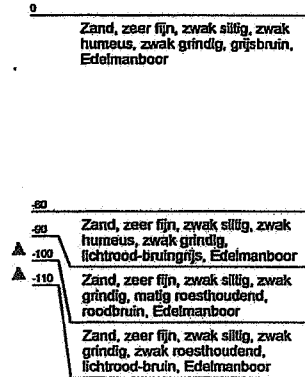
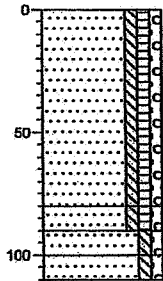
Boring: 318

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

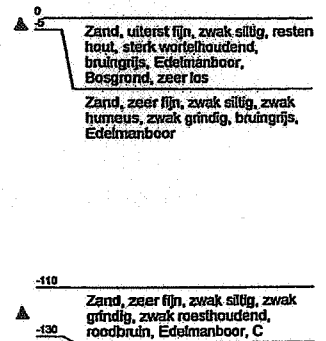
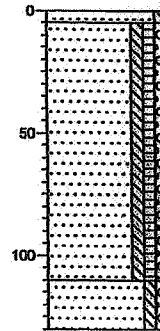

Boring: 319

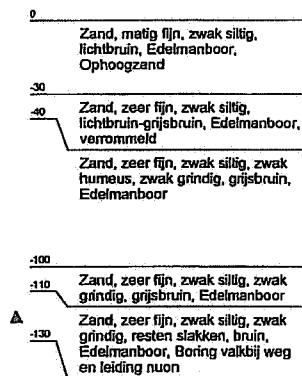
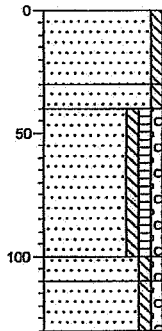
X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

Boring: 320

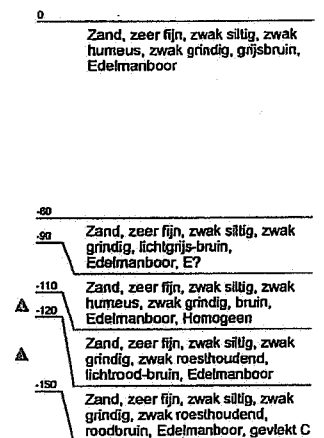
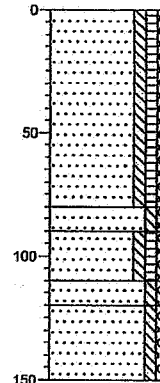
X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

Boring: 321

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

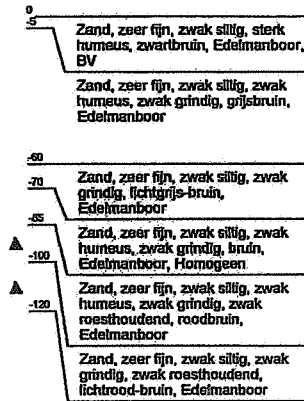
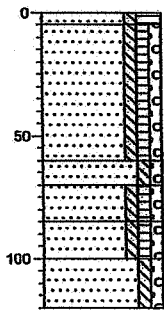
Boring: 322

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

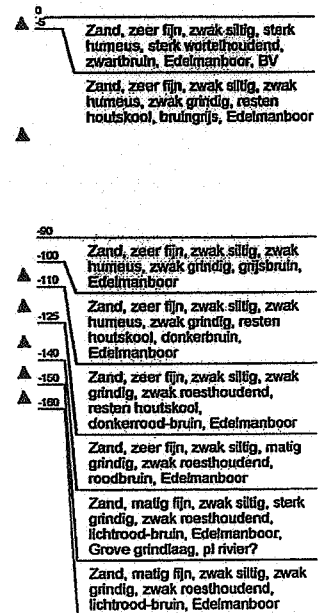
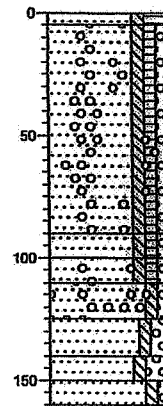
Boring: 323

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

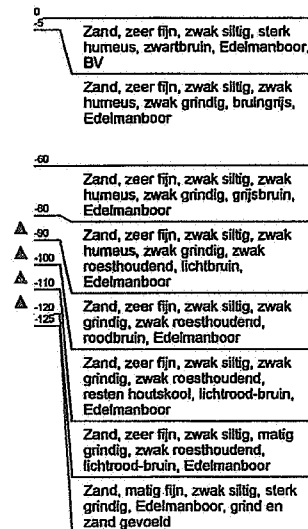
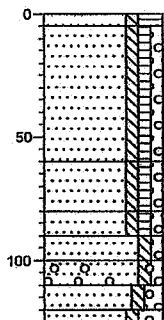
Boring: 324

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

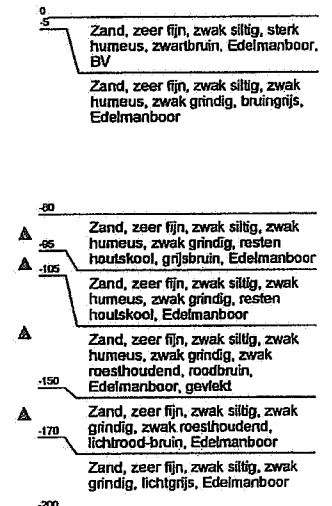
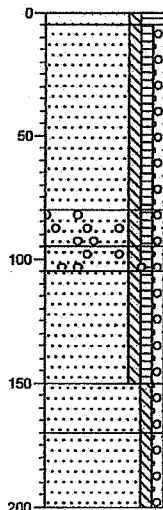
Boring: 328

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

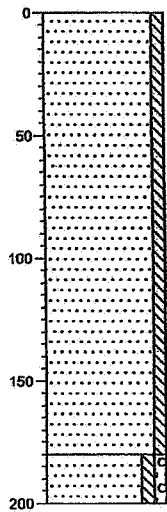
Boring: 325

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

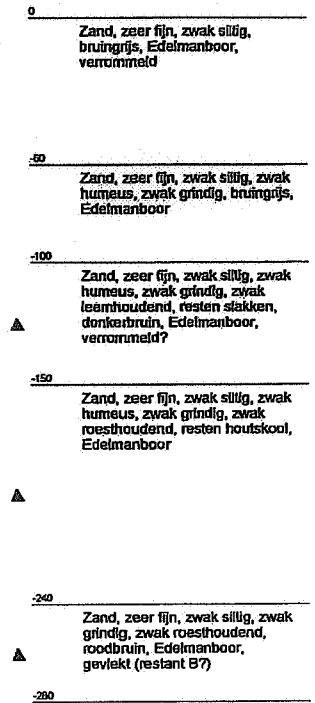
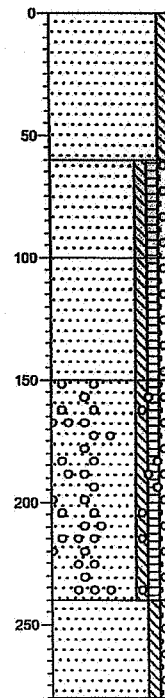
Boring: 326

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

Boring: 327

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

Boring: 329

X:
Y:
Datum: 14-8-2006
GWS:
GHG:
GLG:
Opmerking:

